

องค์ความรู้ ภาษาวัฒนธรรม โดยสำนักงานราชบัณฑิตยสภา

บาป, บุญ, คุณ, โทษ (๑)

คำว่า **บาป, บุญ,** มีความหมายเกี่ยวข้องกับเรื่องของความดีและความชั่ว คำว่า **บาป** มีความหมายตรงกันข้ามกับคำว่า **บุญ** ส่วนคำว่า **คุณ** มีความหมายตรงกันข้ามกับคำว่า **โทษ** ซึ่งพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๕๔ อธิบายความหมายของคำดังกล่าวไว้ดังนี้

คำว่า **บาป** ที่เป็นคำนาม หมายถึง การกระทำความผิดหลักคำสอนหรือข้อห้ามในศาสนา หรือหมายถึง ความชั่วความมัวหมอง ถ้าเป็นคำวิเศษณ์ คำว่า **บาป** มีความหมายว่า ชั่ว, มัวหมอง, เช่น **บาปมิตร** ก็คือ มิตรชั่ว คำว่า **บาปกรรม** หมายถึง **บาป** คำว่า **บาปหนา** หมายถึง **บาป** มาก มี **บาป** มาก หรือ **บาป** สิ้นสมไว้มาก หรือมีกรรมมาก เช่น **คนบาปหนา** คำว่า **บาปเคราะห์** หมายถึง **เคราะห์ร้าย** หรือหมายถึง **ดาวเคราะห์ร้าย** ที่ให้โทษ เช่น **พระราหู**

คำว่า **บุญ** เป็นคำนาม หมายถึง ความสุข เช่น **หน้าตาอัมบุญ** หมายถึง การกระทำดีตามหลักคำสอนในพระพุทธศาสนาเช่น **ไปทำบุญที่วัด** หรือหมายถึง **ความดี** เช่น **ปล่อยนกปล่อย**

ปลาเอาบุญ หมายถึง **คุณงามความดี** เช่นเขาทำบุญช่วยเหลือคนตกทุกข์ได้ยาก, ช่วยเหลือเกื้อกูลผู้อื่นเช่น **คนใจบุญ** คำว่า **บุญ** ยังหมายถึงผลของการทำความดีจากชาติปางก่อนด้วย เช่น **เขามีบุญจึงเกิดมาบนกองเงินกองทอง** คำว่า **บุญคุณ** หมายถึงความดีที่ทำได้ต่อผู้ใดคนหนึ่งและสมควรจะได้รับการตอบแทน เช่น **พ่อแม่มีบุญคุณต่อเรา** คำว่า **บุญทำกรรมแต่ง** หมายถึง **บุญ** หรือ **บาป** ที่ทำไว้ในชาติก่อนเป็นเหตุทำให้รูปร่างหน้าตาหรือชีวิตของคนเราในชาตินี้สวยงามดี ชั่วเป็นต้น คำว่า **บุญมาวาสนาส่ง** หมายถึง เมื่อมี **บุญ** มีวาสนา ก็จะได้สิ่งที่ดี

นอกจากนี้ยังมีคำว่า **บุญญาธิการ** ที่หมายถึง **บุญ** ที่ได้กระทำไว้มากยิ่ง คำว่า **บุญญาธิสมภาร** หมายถึง **บุญ** ที่ได้สั่งสมไว้มากยิ่ง คำว่า **บุญญาบุภาพ** หมายถึง **อำนาจแห่งบุญ** คำว่า **บุญญาภิหาร** หมายถึง **ความปรารถนาอันแรงกล้าในความดีหรือบุญ** ที่ให้สำเร็จได้ตามความปรารถนา และคำว่า **บุญญาภิสังขาร** หมายถึง **สภาพที่บุญตกแต่ง.**

อภิเดช บุญสงค์